

УДК 631.164.23

Барило В.М., здобувач*©*Львівський національний університет ветеринарної медицини
та біотехнологій імені С.З. Гжицького*

МЕХАНІЗМИ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ПРИВАБЛИВІСТЮ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЇХ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

У статті розкрито нормативно-правове забезпечення управління інвестиційною привабливістю аграрних підприємств. Представлено комплекс напрямів управління інвестиційною привабливістю аграрних підприємств на мікрорівні та запропоновано для організації діяльності агропромислових підприємств формування агропромислових кластерів та агроформувань на рівні регіону та країни.

Ключові слова: *інвестиційна привабливість, стратегічне управління, конкурентоспроможність, інноваційне управління, маркетинг.*

Постановка проблеми. Сьогодні пріоритетним завданням економіки є забезпечення конкурентоспроможності підприємств. Конкурентоспроможність є рушієм якості та стабільності на ринку. Управління інвестиційною привабливістю аграрних підприємств визначається як управління комплексом факторів зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства для стимулювання інвестиційної діяльності та підвищення їх конкурентоспроможності. Серед завдань управління інвестиційною привабливістю на рівні держави можемо відзначити: створення системи нормативно-правового забезпечення, формування ставок податків та податкових пільг, розробка державних цільових комплексних програм, формування державних закупівель, створення механізму пільгового кредитування, запровадження державних дотацій тощо.

Аналіз останніх досліджень. Проблеми формування та підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств досліджували відомі українські та зарубіжні економісти: В. Бойко, В. Беспалов, В. Геєць, О. Гудзинський, С. Кваша, П. Макаренко, М. Малік, Л. Мармуль, П. Саблук, В. Ситник, І. Топіха, О. Шпичак, М. Портер, П. Друкер, Ф. Котлер. В їх працях розглянуто проблеми формування конкурентного середовища і конкурентних відносин, державної підтримки товаровиробників, стратегії розвитку підприємств у тому або іншому конкурентному середовищі.

---

* Науковий керівник – к.е.н., доцент Батюк Б.Б.

© Барило В.М., 2013

Мета статті. Дослідження й обґрунтування напрямів управління інвестиційною привабливістю аграрних підприємств для підвищення їх конкурентоспроможності.

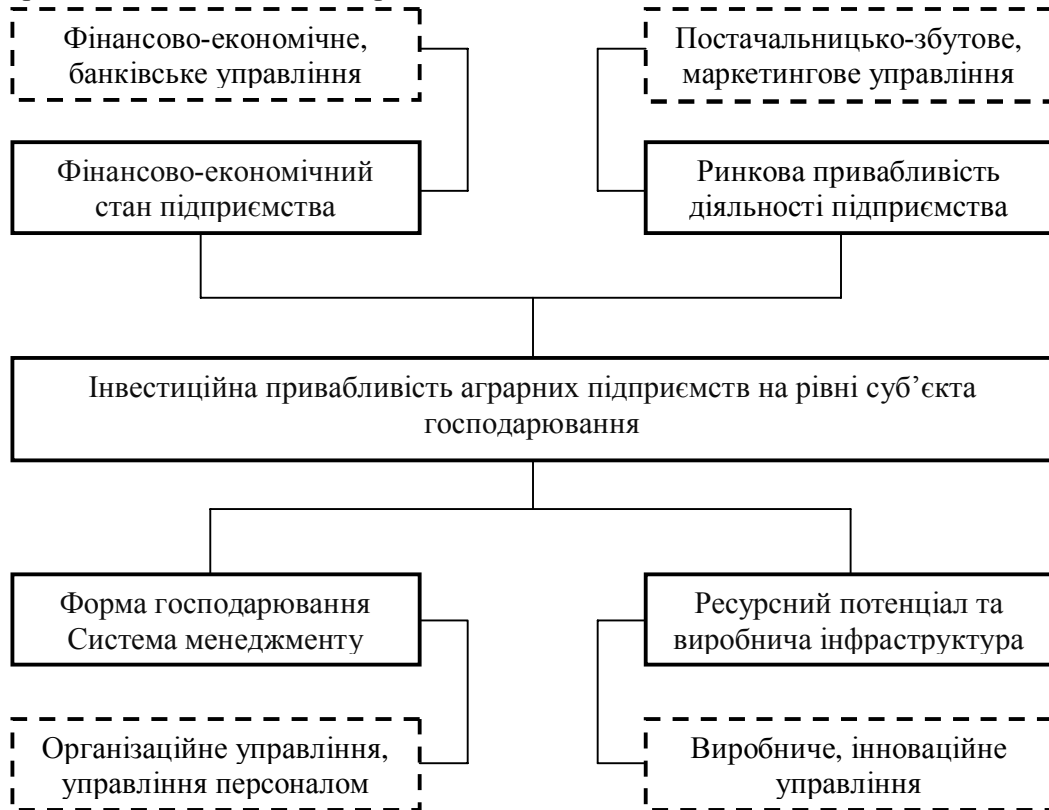
Виклад основного матеріалу. Зараз основними нормативно-правовими документами, які регламентують питання інвестування в аграрний сектор України в контексті розглядуваної теми є: Земельний кодекс України № 2768-III від 25 жовтня 2001 року зі змінами [1], стаття 129 якого визначає особливості продажу земельних ділянок державної чи комунальної власності іноземним державам, іноземним юридичним особам; Митний кодекс України № 92-IV від 11 липня 2002 року зі змінами [4], стаття 206 якого визначає перелік товарів, щодо яких може надаватися дозвіл на тимчасове ввезення (вивезення) з умовним повним звільненням від оподаткування; Закон України “Про оцінку земель” № 1378-IV від 11 грудня 2003 року зі змінами [11], який визначає правові засади оцінювання земель та професійної оцінної діяльності у сфері оцінювання земель в Україні [3]. Закон України “Про охорону земель” № 962-IV від 19 червня 2003 року зі змінами [10], який визначає правові, економічні та соціальні засади охорони земель; Податковий кодекс України № 2755-VI від 2 грудня 2010 року [5], який визначає розміри та порядок плати за використання земельних ресурсів; Закон України “Про оренду землі” № 161-XIV від 6 жовтня 1998 року зі змінами [8], який визначає, що іноземці та іноземні юридичні особи можуть бути орендарями земельних ділянок.

Основою нормативно-правового забезпечення життєдіяльності аграрної галузі виступають також наступні акти законодавства, що забезпечують проведення аграрної реформи: постанова Верховної Ради України “Про земельну реформу” від 18 грудня 1990 року № 563-XII [6], Земельний кодекс України № 2768-III від 25 жовтня 2001 року [1], Закони України “Про фермерське господарство” № 973-IV від 19 червня 2003 року [16], “Про сільськогосподарську кооперацію” № 469/97-ВР від 17 липня 1997 року [15], “Про особливості приватизації майна в агропромисловому комплексі” № 290/96-ВР від 10 липня 1996 року [9] та інші нормативно-правові акти земельного і аграрного законодавства.

Додатковими законодавчими актами, що стосуються організації аграрного виробництва на рівні суб’єктів господарювання є: Закон України “Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві” № 400-XII від 17 жовтня 1990 року [14], “Про особливості приватизації майна в агропромисловому комплексі” № 290/96-ВР від 10 липня 1996 року зі змінами [9] та ін. Крім того, напрацьовані сучасні нормативно-правові акти аграрного законодавства приймаються і з окремих питань, що торкаються виробничо-господарської діяльності аграрних суб’єктів : Закони України “Про насіння і садивний матеріал” № 411-IV від 26 грудня 2002 року [7], “Про племінну справу у

тваринництві” № 3691-ХІІ від 15 грудня 1993 року [13], “Про пестициди і агрохімікати” від 2 березня 1995 року № 86/95-ВР [14].

На рівні аграрного підприємства напрями управління інвестиційною привабливістю наведено на рис. 1.

Рис. 1. Комплекс напрямів управління інвестиційною привабливістю аграрних підприємств на мікрорівні (рівень суб'єкта господарювання)

Джерело: розробка автора.

Управління інвестиційною привабливістю аграрних підприємств у вузькому розумінні визначаємо як процес цілеспрямованого організованого впливу на фінансово-економічну, маркетингово-збутову, організаційну, кадрову, виробничу та інноваційну діяльність з метою підвищення рівня інвестиційної привабливості для залучення інвестиційного капіталу на аграрне підприємство чи підвищення його реальної ринкової вартості.

Отже, у напрямку виробничого управління здійснюється планування обсягів аграрного виробництва, забезпечення урожайності за рахунок обробки полів згідно із зональними особливостями (наприклад,

урожайністю, структурою ґрунту, вологістю, висотою місцевості); визначення норм внесення добрив та хімікатів, організація розрахунків та постачання кормів на виробництво, контроль за якістю отриманої продукції, поголів'ям худоби, забезпечення своєчасного ремонту техніки та устаткування, модернізацію і реконструкцію виробництва.

Для аграрних підприємств у галузі рослинництва – це управління організацією основного обробітку ґрунту і внесення добрив, передпосівного обробітку ґрунту і посівних робіт, догляду за посівами, збирання врожаю основних сільськогосподарських культур. Для аграрних підприємств у галузі тваринництва – управління формуванням кормової бази, організація годівлі та догляду за тваринами і птицею, машинного доїння корів і первинної обробки молока, організація водопостачання ферм, організація прибирання тваринницьких ферм тощо.

У напрямку інноваційного управління – стратегічне управління інноваційними процесами для визначення основних напрямів науково-технічної і виробничої діяльності, комплексне обґрунтування заходів з реалізації такої стратегії (управляє процесом науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт, створенням зразків нової продукції та її втіленням у виробництво), впровадження селекційних сортів рослинництва та тваринництва, механізація аграрних підприємств (збору врожаїв, внесення добрив, захисту рослин, інформаційні канали в тваринництві, механізовані комплекси, технології виробництва на фермі, процесу доїння і первинної обробки молока). Особливості інноваційного управління у галузі тваринництва визначаються такими факторами: залежність від природно-кліматичних умов, використання біологічних активів у виробництві, тварин, землі, високий ризик інновацій.

У напрямку постачальницько-збутового, маркетингового управління здійснюються підписання та укладення контрактів на постачання кормів, сировини, насіння, деталей у технологію виробництва, а також на зберігання продукції аграрної галузі та реалізацію готової продукції, всебічне вивчення ринку збуту і потреб споживачів, формування їх попиту, обґрунтування цінової політики тощо.

У напрямку фінансово-економічного, банківського управління здійснюється забезпечення фінансово-економічного планування та контролю, управління активами, грошовими потоками, управління зобов'язаннями та власним капіталом, управління ризиками, управління співпраці з банківськими та кредитними установами тощо.

У напрямку управління персоналом – це: організація планування потреби персоналу, організація відбору, просування персоналу, його оцінки, підвищення кваліфікації, мотивації та організації оплати праці персоналу аграрного підприємства.

У напрямку організаційного управління – це вибір форми господарювання, оптимальних організаційних структур, формування стратегії розвитку підприємства, створення нормативно-методичного забезпечення діяльності аграрного підприємства (статути, рекомендації, посадові інструкції тощо), визначення функцій та відповідальності виробничих підрозділів

На сучасному етапі розвитку у структурі агроформувань поширені індивідуальна форма організації підприємницької діяльності, що включає особисті селянські господарства і фермерські господарства та приватні підприємства; партнерська форма, що включає сільськогосподарські виробничі кооперативи, господарські товариства, і корпоративна форма організації підприємницької діяльності у формі акціонерних товариств та сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів.

Перспективним напрямком організації діяльності агропромислових підприємств є створення агропромислових кластерів та агроформувань на рівні регіону та країни.

Основними шляхами стратегічного розвитку аграрних підприємств у напрямку підвищення рівня їх інвестиційної привабливості має бути: науково обґрунтована система ведення господарства відповідно до природно-кліматичних та економічних умов з урахуванням розвитку на перспективу; створення міцної матеріально-технічної бази відповідно до обсягу і структури виробництва продукції, системи машин для забезпечення комплексної механізації виробничих процесів, переведення виробництва продукції на промислову основу; розроблення раціональної системи хімізації у рільництві; селекція і насінництво, виведення нових і поліпшених районуваних сортів культур, проведення робіт для одержання високоякісного насіння сільськогосподарських культур; впровадження науково-обґрунтованих систем землеробства; усунення або максимальне зменшення витрат при збиранні врожаю, транспортуванні, зберіганні, переробці та реалізації продукції; спеціалізація сільськогосподарського виробництва як умова концентрації фінансово-матеріальних і трудових ресурсів на виробництві основних видів продукції; створення інформаційно-обчислювальної системи планування, обліку, звітності та оперативного управління виробництвом на базі сучасної комп'ютеризації [2, с. 185].

Отже, конкурентоспроможність аграрного підприємства формується через стратегічне управлінні інвестиційною привабливістю, що дає змогу втримати позиції на ринку аграрного сектора. Інвестиційна привабливість підприємства ґрунтується на інноваційному, постачальницько-збутовому, маркетинговому, фінансово-економічному, банківському управлінні, управлінні персоналом та організаційному управлінні. Саме така стратегія забезпечить підприємству економічне зростання.

Література

1. Земельний кодекс України № 2768-III від 25 жовтня 2001 року // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2002. – № 3-4. – Ст.27.
2. Інвестиційна привабливість підприємства [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.in.gov.ua>.
3. Матеріали до проекту аграрного кодексу України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minagro.gov.ua/page/?11138>.
4. Митний кодекс України № 92-IV 11 липня 2002 року // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2002. – № 38-39. – Ст. 288.
5. Податковий кодекс України № 2755-VI від 2 грудня 2010 року // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2011. – № 13-14, № 15-16, № 17. – Ст.112.
6. Про земельну реформу Постанова Верховної ради Української РСР від 18 грудня 1990 року № 563-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T056300.html.
7. Про насіння і садивний матеріал № 411-IV від 26 грудня 2002 року // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2003. – № 13. – Ст.92.
8. Про оренду землі № 161-XIV від 6 жовтня 1998 року // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1998. – № 46-47. – Ст.280.
9. Про особливості приватизації майна в агропромисловому комплексі № 290/96-ВР від 10 липня 1996 року // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1996. – № 41. – Ст. 188.
10. Про охорону земель № 962-IV від 19 червня 2003 року // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2003. – № 39. – Ст. 349.
11. Про оцінку земель № 1378-IV від 11 грудня 2003 року // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2004. – № 15. – Ст. 229.
12. Про пестициди і агрохімікати 2 березня 1995 року № 86/95-ВР // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1995. – № 14. – Ст.91.
13. Про племінну справу у тваринництві № 3691-XII від 15 грудня 1993 року // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1994. – № 2. – Ст. 7.
14. Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві № 400-XII від 17 жовтня 1990 року // Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР). – 1990. – № 45. – Ст. 602.
15. Про сільськогосподарську кооперацію № 469/97-ВР 17 липня 1997 року // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1997. – № 39. – Ст.261.
16. Про фермерське господарство № 973-IV від 19 червня 2003 року // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2003. – № 45. – Ст.363.

Summary**Barylo W.**

*Lviv National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies
named after S.Z Gzhyskij*

**MANAGEMENT MECHANISMS OF INVESTMENT ATTRACTIVENESS
OF AGRICULTURAL ENTERPRISES TO IMPROVE THEIR
COMPETITIVENESS**

Today the priority is to ensure the economic competitiveness of enterprises. Management of investment attractiveness of agricultural enterprises is defined as the management of complex factors external and internal environment to stimulate investment and enhance their competitiveness. This article deals with regulatory and legal framework governing the investment attractiveness of agricultural enterprises. Submitted complex areas of investment attractiveness of agricultural enterprises at the micro level and proposed for the organization of agricultural enterprises forming agribusiness clusters and agricultural enterprises at the regional level and country. Consequently, the competitiveness of the agricultural company formed on the strategic management of investment attractiveness, which allows to maintain market position of the agricultural sector. Investment attractiveness of the Company is based on innovation, marketing, financial, economic, banking management, and organizational management.

Рецензент – к.е.н., доцент Поперечний С.І.